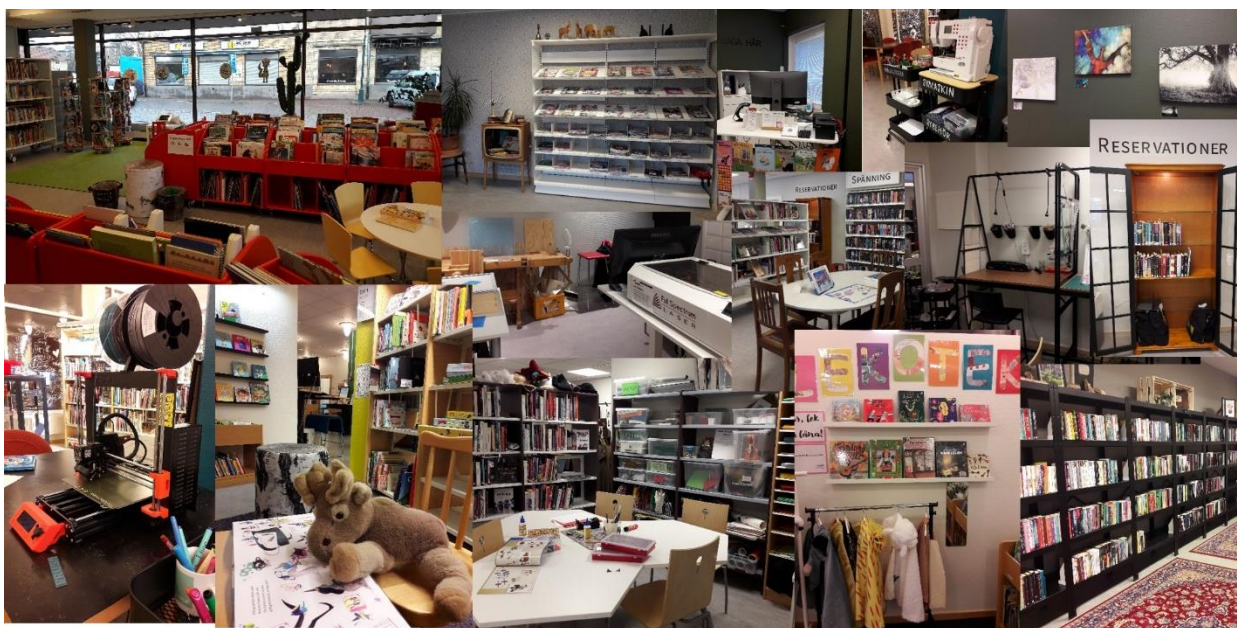

BIBLIOTEKSPLAN

BIBLIOTEKEN I VAGGERYDS KOMMUN

KULTUR- OCH FRITIDSFÖRVALTNINGEN

2024 – 2028

**VAGGERYDS
KOMMUN**

Bakgrund och syfte

Enligt bibliotekslagen (SFS 2013:801) § 17 ska kommuner och landsting anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet. Syftet med biblioteksplanen är att vara ett strategiskt dokument för långsiktig utveckling av biblioteksverksamheten i Vaggeryds kommun. Biblioteksplanen gäller för all biblioteksverksamhet som kommunen är huvudman för, både folk-och skolbibliotek. Kultur-och fritidsnämnden ansvarar för folkbiblioteken medan barn-och utbildningsnämnden ansvarar för skolbiblioteken. Planen är en grund för utformning av årliga handlingsplaner för respektive folkbibliotek och skolbibliotek där konkreta åtgärder formuleras. Handlingsplanerna följs upp i samband med årsbokslut.

Styrdokument och andra relevanta dokument att förhålla sig till:

- Bibliotekslag 2013: 801
- Agenda 2030
- Barnkonventionen
- Vaggeryds kommuns övergripande mål
- Strategiskt hållbarhets- och utvecklingsprogram - med Vaggeryds kommuns övergripande mål för hållbar utveckling samt mål för organisationens resurser
- Biblioteksplan Region Jönköpings län 2023–2025
- Regional kulturplan 2023–2025 Jönköpings län
- Skollagen 2 kap. 36 § (2010:800)
- Enkätundersökning av bibliotekets besökare under april 2023
- Hälsocenter projektbeskrivning

VAGGERYDS KOMMUNS ÖVERGRIPANDE MÅL:

VAGGERYDS KOMMUN SKA VARA EN PLATS

- MED HÅLLBAR SAMHÄLLSUTVECKLING OCH TILLVÄXT I HELA KOMMUNEN
- MED HÖG SYSSLESÄTTNING, ETT VARIERAT NÄRINGS- OCH EN UTBILDNING MED GOD KVALITET
- MED EN HÖG KUNSKAPSNIVÅ, EN AKTIV FRITID OCH ETT RIKT KULTURLIV - FÖR EN GOD HÄLSA
- SOM ÄR ATTRAKTIV, TRYGG OCH TILLGÄNGLIG - DÄR ALLA KÄNNER DELAKTIGHET OCH KAN PÅVERKA

Begrepp

Prioriterade grupper i bibliotekslagen är:

- Barn och unga
- Personer med funktionsnedsättning
- Nationella minoriteter
- Personer med annat modersmål än svenska

GGVV är en förkortning av de fyra kommunerna Gislaved, Gnosjö, Vaggeryd och Värnamo.

Krösabiblioteken är ett samarbete mellan biblioteken i Aneby, Eksjö, Habo, Sävsjö och Vaggeryds kommuner. Samarbetet innebär att det är gratis att fjärrlåna medier från Krösabiblioteken.

Legimus är ett nationellt digitalt bibliotek med talböcker och punktskriftsböcker för personer med läsnedsättningar, exempelvis dyslexi eller synnedsättning. Legimus kan användas för att lyssna på böcker via en app. Biblioteket kan också hjälpa till med att ladda ner böcker från Legimus till Daisy-skiva.

Meröppet innebär att du kan använda biblioteket även när det är obemannat. Med en tagg kan du komma in i bibliotekslokalen för att låna, hämta reserverade böcker och vara i lokalen.

MIK är en förkortning för Medie- och informationskunnighet som handlar om att förstå mediernas roll i samhället, finna, analysera och kritiskt värdera information, kunna uttrycka sig och skapa innehåll i olika typer av medier. Källkritik och källtillit ingår i begreppet MIK.

Miliseum är ett militärhistoriskt museum i Skillingaryd som berättar om den indelte soldatens och soldatfamiljens liv samt ingenjörtruppernas verksamhet.

ReMida är ett kreativt återanvändningscenter och en pedagogisk verksamhet med Reggio Emilia-inriktning som drivs av Barn- och utbildningsförvaltningen i Vaggeryds kommun. ReMida tar tillvara rest- och spillmaterial från företag. Materialet får nytt liv och blir kreativt pedagogiskt material på förskolor, fritidshem, och skolor i kommunen.

Slussen är ett projekt i samverkan mellan biblioteket och arbetsmarknadsenheten där man kan få hjälp med hur man fyller i en blankett, kontaktar en förening, hittar rätt på internet, med mera.

UX är en förkortning av User eXperience och fokuserar på hur användaren upplever en interaktion med en produkt eller system utifrån vilka behov och krav användaren har. Kunskapen används i syfte att skapa enklare och relevanta upplevelser för användaren.

Beskrivning av folkbiblioteken i Vaggeryds kommun

I Vaggeryds kommun bor (2022) 14 854 personer varav 6000 i Vaggeryd och 4700 i Skillingaryd. I kommunen finns fyra folkbibliotek, två större i Vaggeryd och Skillingaryd och två små filialer i Hagshult och Hok. I Hok är folkbiblioteket integrerat med skolbiblioteket. På folkbiblioteken finns motsvarande fem heltidstjänster samt hälsocoach, där all personal tjänstgör både i Vaggeryd och i Skillingaryd.

Personalen är bibliotekens viktigaste resurs. Ingenting är omöjligt i det sätt att arbeta som kan kallas *Vaggerydsmodellen*. Meröppet möjliggör uppsökande verksamhet, nätverkande och kollegialt lärande. All personal deltar i utvecklingsarbetet och tillsammans hittar man kreativa lösningar på både små och stora problem. Nya idéer testas ständigt tillsammans med kollegor och besökare. Nytänkande, hållbarhet och inkludering präglar varje del av verksamheten. Nätverkande, kollegialt lärande och omvärldsbevakning regionalt, nationellt och internationellt, samverkan och medverkande i projekt är viktiga delar i biblioteksverksamheten som främjar utveckling och möjliggör testande av nya aktiviteter, teknik och arbetsätt.

Hälsocenter är en del av folkbibliotekets verksamhet och är en plats där invånare kan få stöd att förändra levnadsvanor för en bättre eller bibehållen hälsa. Hälsocenter hjälper till med att skapa goda förutsättningar för en långsiktig, hållbar, hälsosam och aktiv livsstil för invånare i kommunen. Hälsocoachen arbetar bland annat med att hjälpa invånare med FaR, Fysisk aktivitet på Recept och hitta träningsformer som passar dem. Precis som till biblioteket ska det vara låg tröskel in till Hälsocenter. Hälsocenter arbetar med fysisk, psykisk, social, kulturell och existentiell hälsa. Tillsammans med biblioteket samverkar Hälsocenter med civilsamhället, föreningar och andra aktörer.

På Vaggeryds bibliotek finns makerspace, en kreativ verkstad där människor kan mötas, utveckla och skapa tillsammans med andra. Skapandet sker i gränslandet mellan teknik, konst och slöjd. Det finns även ett makerspace light på Skillingaryds bibliotek. Hållbarhet är en viktig del i såväl makerspace som det dagliga arbetet. Tillit, UX, dialog med besökare, samverkan med både självklara och oväntade aktörer är andra viktiga pusselbitar i det arbetsätt som visat sig framgångsrikt i Vaggeryd och som gett upphov till många studiebesök från andra bibliotek. Biblioteksverksamheten nominerades 2022 till *Årets bibliotek* och fick även kommunens interna pris för *Årets miljöinsats 2021*. 2022 gav kommunfullmäktige folkbiblioteken uppdraget att vara nav för demokratiutveckling i Vaggeryds kommun. Demokratiuppdraget är ständigt närvarande i biblioteksverksamheten och kommer också vara i fokus i arbetet med det regionalt finansierade projektet *Biblioteken som tankesmedjor* som pågår under 2023–24 med stöd av Biblioteksutveckling Region Jönköpings län.

Barn och unga är en prioriterad grupp både i det fysiska rummet och i biblioteksverksamheten. Alla medarbetare är involverade i arbetet för och med barn och unga. Samverkan kring barn och unga sker med skola och skolbibliotek, öppen ungdomsverksamhet, kulturskola, Miliseum, simhall, kyrkor, föreningar, fritidshem, familjecentral, ReMida, förskolor, GGVV, Biblioteksutveckling Region Jönköpings län med flera.

Skolbibliotek

Skollagen (2 kap 36§) fastslår att alla elever i grundskolan, anpassade grundskolan, gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan ska ha tillgång till skolbibliotek. Skolverket anger att det är rektors ansvar att skolbibliotekets verksamhet används som en del i undervisningen för att stärka elevernas språkliga förmåga och digitala kompetens.

Skolbibliotekens utformning varierar på kommunens skolor, både vad gäller lokaler, verksamhet, mediebestånd och bemanning. Skolbiblioteket på Fenix gymnasium är bemannat med en utbildad gymnasiebibliotekarie. Kommunens tolv kommunala grundskolor har två utbildade skolbibliotekarier.

Skolbiblioteken har tre huvudsakliga mål med sin verksamhet:

- Väcka och utveckla elevernas läslust
- Undervisa i MIK och källkritik
- Vara ett stöd i undervisningen

Skolbiblioteken utformar en egen årlig handlingsplan som barn –och utbildningsförvaltningen ansvarar för. Hösten 2023 genomförs en skolbiblioteksutredning med målet att höja kvaliteten på skolbibliotekens verksamhet.

Fokusområden för folkbibliotek

Vaggeryds bibliotek har samma fokusområden som anges i Biblioteksplan Region Jönköpings län 2023-2025.

Fokusområdena är:

1. Biblioteken i samhället
2. Digital delaktighet och kompetens
3. Läsfrämjande, berättelser och bildning

I arbetet med fokusområdena är bibliotekslagens prioriterade grupper alltid i fokus.

1. Biblioteken i samhället

Bibliotekens verksamhet samspelar med lokalsamhället och har stor betydelse för en hållbar samhällsutveckling. I Vaggeryds kommun syns detta tydligt efter att Vaggeryds bibliotek i december 2021 flyttade till egna lokaler i centrum efter att tidigare ha varit integrerat med Fenix gymnasium i utkanten av samhället. Numera ligger de två stora biblioteken i kommunen i centrum på respektive ort, vilket har gjort biblioteken mer tillgängliga för invånarna. Centrumutvecklingen har påverkats positivt och bibliotekets samverkan med handel, öppen ungdomsverksamhet, föreningar och andra aktörer har underlättats. Några exempel på framgångsrika aktiviteter i samverkan med andra är Surreveckan i Vaggeryd och Skillingaryd, Barnens Dag, promenadteater, Vaggerydsdagen, Seniorveckan, Mobilkoll och Kulturhelgen. De mindre biblioteken i Hok och Hagshult är viktiga mötesplatser. Låntagarna där har via bibliotekssystemet tillgång till kommunens gemensamma mediebestånd.

Utvecklingsområden för *Biblioteken i samhället*:

- a) **Bibliotekets mediebestånd** ska spegla intresse och behov hos invånarna och vara anpassat så att alla kan ta del av litteratur och samhällsinformation utifrån sina egna villkor.
- b) **Makerspace är en idéverkstad** för att testa innovationer och skapa prototyper.
- c) **Aktiviteter som underlättar vägen in i det svenska samhället**, där Slussen och språkcafé är ett par exempel.
- d) **Bibliotekets roll som nav för demokratiutveckling**, en trygg och tillgänglig plats för invånarna för att söka information och göra sin röst hörd.
- e) **Hälsocenter som en del i biblioteksverksamheten** där hälsa och kultur samspelar för ett bättre välbefinnande.

- f) **Bibliotekets roll för en hållbar samhällsutveckling** där samverkan med miljöstrateg och ReMida, dagligt hållbarhetsarbete på makerspace och utformningen av bibliotekens lokaler med återbruk i fokus är några exempel.

*HÅLLBAR SAMHÄLLSUTVECKLING
EN ATTRAKTIV, TRYGG OCH TILLGÄNGLIG PLATS –
FÖR ALLA*

*HÖG KUNSKAPSNIVÅ OCH AKTIV FRITID
– FÖR EN GOD HÄLSA*

*HÖG SYSSELSÄTTNING, VARIERAT NÄRINGS-
LIV OCH*

UTBILDNING MED GOD KVALITET

2. Digital delaktighet och kompetens

Idag talas det om digital transformation, det vill säga digitalisering på individ- och samhällsnivå. Att vara digitalt delaktig och kompetent har aldrig varit viktigare. Den digitala kompetensen kräver stor kunskap och krav på ständig omvärldsbevakning vilket skapar klyftor i samhället. Ett digitalt utanförskap kan leda till sämre hälsa och möjligheter att göra sin röst hörd och vara delaktig i samhället. Att i en digital kontext skilja mellan information och desinformation har blivit allt svårare. Inom MIK arbetar folkbiblioteken med källkritik för alla åldrar, både analogt och digitalt.

Utvecklingsområden för *Digital delaktighet och kompetens*:

- a) **Bibliotekens digitala mediebestånd** ska vara aktuellt, relevant och komplettera det tryckta beståndet. Hjälpmedel som läspenna, Legimus och Daisyspelare ska tillgängliggöras för att möjliggöra användandet av ny teknik.
- b) **Makerspace** som ett verktyg för att lära sig mer om och förstå ny teknik och dess användningsområden med särskilda insatser mot prioriterade grupper och äldre. Några exempel är kurser i mobilhjälp och programmering för barn och unga.
- c) **Hälsa kopplad till digital delaktighet** som exempelvis den digitala tipspromenaden x-rundan eller visning av välfärdsteknik.

HÖG SYSSELSÄTTNING OCH
UTBILDNING MED GOD KVALITET
HÖG KUNSKAPSNIVÅ OCH AKTIV FRITID
– FÖR EN GOD HÄLSA
ALLA KÄNNER DELAKTIGHET
OCH KAN PÅVERKA

3. Läsfrämjande, berättelser och bildning

Det nationella målet för litteratur och läsfrämjande anger att alla i Sverige, oavsett bakgrund och med utgångspunkt i vars och ens förutsättningar, ska ges möjlighet att utveckla en god läsförmåga och ha tillgång till litteratur av hög kvalitet. Detta går hand i hand med folkbibliotekens uppdrag att främja språkutveckling och stimulera till läsning. Att kunna läsa, tillgodogöra sig information och uttrycka sin åsikt är förutsättningar för att kunna delta i ett demokratiskt samhälle. Litteraturen är också en konstform i sig och har ett egenvärde. Berättelser och berättande är en del av kulturarvet där lokalhistoria också är en viktig del. Biblioteken ska uppmuntra eget berättande, skapande och olika uttrycksformer. I bildning ingår det livslånga lärandet där Krösabibliotekens samarbete möjliggör tillgång till ett större mediebestånd.

Utvecklingsområden för *Läsfrämjande, berättelser och bildning*:

- a) **Bibliotekens mediebestånd** ska inspirera, locka till läsning och visa på att berättelser kan finnas i olika format som film, spel, ljudböcker, e-böcker, talböcker, lättläst och på olika språk.
- b) **Makerspace och programverksamhet** som ett sätt att få ta del av andras berättelser och möjliggöra eget skapande i olika former.
- c) **Bibliotekens uppsökande verksamhet** som kan vara i form av Ungdomsbibblan på fritidsgården, sagoläsning på förskola, filmer på bibliotekens sociala medier, läs & plask på simhallen eller Bok-Rulle (ellådcykel) på stranden.
- d) Biblioteken som möjliggörare av ett **livslångt lärande** antingen det gäller föreläsningar eller ett allsidigt och relevant mediebestånd med kvalitet.

*UTBILDNING MED GOD KVALITET
HÖG KUNSKAPSNIVÅ OCH RIKT KULTURLIV
ALLA KÄNNER DELAKTIGHET OCH KAN PÅVERKA
TILLVÄXT I HELA KOMMUNEN*

Foto: Johan W Avby